

KORKUT BORATAV: "DIŞ AÇIK YILSONUNDA 80 MİLYAR DOLARI BULUR!"

Türkiye'nin yetiştirdiği önemli akademisyenlerden biri olan ve hocaların hocası olarak anılan Prof. Dr. Korkut Boratav, Türk ekonomisinin gidişatını **USİAD Bildiren** dergisine değerlendirdi. Derginin Editörü Şenol Çarık'ın Prof. Boratav'la Türkiye'nin ekonomik tablosundan dış ticaret açığına, doların yükselişinden ödemeler dengesindeki sıkıntıya dek birçok konuda yaptığı o söyleşi:

İşte Korkut Boratav'ın O Röportajı:

-Türkiye'nin şu anki ekonomik tablosunu nasıl yorumluyorsunuz?

2008-2009'daki uluslararası krizden en çok etkilenen yükselen piyasa ekonomilerinden biri Türkiye oldu.

2009 milli geliri, 2007 düzeyinin yüzde 4.2 altında idi. Bu gerileme bir yılda (2010'da) hızla telâfi edildi. Ana belirleyici, 2010'da dış kaynak hareketlerinin bir önceki yıla göre çok yüksek tempoyla artışı olmuştur. Yerli, yabancı ve kayıt-dışı kaynaklardan oluşan toplam sermaye hareketleri, 2009'da 14 milyar, 2010'da 61 milyar dolar net giriş olarak gerçekleşti. Dış kaynak hareketlerindeki canlanma, iç talep öğelerini hızla artırdı ve kapasite kullanım oranlarını da yukarı çekti. Bu süreç hemen hemen aynen 2011'in ilk üç ayında da devam etmiştir.

- Aktardığınız bu süreç sadece Türkiye'ye mi özgü?

Hayır, süreç sadece Türkiye'ye özgü değil. Batı'da, özellikle de ABD'de aşırı likidite genişlemesi ve sıfıra yakın oranlara inmiş olan faizler, talepteki durgunluklar nedeniyle krediye dönüşmeyen fonların, çevre ekonomilerindeki finansal varlıklara akmasıyla sonuçlandı. Yeni balonlaşmalar ve olası istikrarsızlıklar tedirginlik yarattı. Brezilya gibi ülkelerde, özellikle yerli paraların aşırı değerlenmesi (dövizin ucuzlaması), bir "kur savaşları" söylemine yol açtı. Türkiye'de bu istikrarsızlık, cari işlem açığındaki hızlı büyüme biçiminde kendisini gösterdi. 2009'da 14 milyar dolara inmiş olan cari açık 2010'da 48 milyar dolara çıkarak bir rekor kırdı. 2011'in ilk dört ayında da, bir önceki yıla göre iki mislinden fazla (yüzde 112 oranında) yükseldi. Büyüme hızı frenlenmezse, yılsonunda en azından 80 milyar dolarlık bir dış açık tahmin ediliyor.

-Dış ticaret açığının böylesi büyük oranda olmasını nasıl yorumluyorsunuz ve cari açığın sıcak parayla kapatılmaya çalışılması sizce bir çözüm müdür? Ve bununla birlikte ödemeler dengesindeki sıkıntıya ilişkin neler söylemek istersiniz?

Gümrük Birliği'nin (GB'nin) Türkiye'yi AB dışındaki "üçüncü ülkeler"e karşı asimetrik tarifeler uygulamaya zorlayan kuralları, TL'nin 2001 krizinden sonra hızla değerlenmesiyle birleşince, dış ticaret (dolayısıyla cari işlem) açıklarının tırmanmasına yol açtı. Sonunda sanayi üretiminin ve ihracatın ithalata bağımlılığı adım adım arttı; yapısal bir özellik kazandı. Ara-mal üreten bazı sanayi kolları tasfiyeye girdi. Döviz kurlarında son aylarda gözlenen yükselme, bu yapısal bozulmayı geri döndürmeye yetmemektedir. Bu sorunun çözümü için, belli üretim kollarını hedefleyen, bunlar için GB kurallarını askıya alan, DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü)'nün imkân verdiği koruma önlemlerini sonuna kadar kullanan bir planlama

perspektifinin gündeme gelmesi; ayrıca Merkez Bankası'nın reel döviz kurunu açıkça politika hedeflerinden biri haline getirmesi, bu hedefi köstekleyebilecek sermaye hareketlerinin gerekirse denetlenmesi, kısıtlanması gerekiyor.

- Bir süredir doların hızlı yükselişi görülüyor. Bunun kaynağı sizce nedir? Bunda bizim iç ekonomik koşullarımız mı ağır basmaktadır?

2011'in ilk dört ayında gerçekleşen ve daha önce sözünü ettiğim yüksek boyutlu sermaye girişlerinin önemli bir bölümü (yüzde 41'i) kayıt-dışı akımlardan ve yerli şirket, banka ve rantiyelerin ülke dışından Türkiye'ye getirdikleri fonlardan oluşuyor. Kayıt dışı para hareketlerinin sürekli olarak "giriş" doğrultusunda seyretmesi beklenemez. Yerli sermaye ise normal koşullarda yurtdışına çıkar ve yakında bu doğrultuya yönelmesi beklenir. Bu "istisnai" kaynakları dışlarsak, Ocak-Nisan 2011'de yabancı kökenli sermaye girişleri (20.6 milyar dolar), cari açığı (29.6 milyar dolar) kapatacak düzeyde değildir. Yabancı sermayenin cari açık ve dış borçlanma ile ilgili endişeleri, Türkiye'ye girişlerini frenlemeye başlamıştır. Bunun döviz fiyatlarına da yansımaları söz konusudur. 2011'in ilk altı ayında 1 dolar+1 avro'dan oluşan döviz sepetinin fiyatı, 2011'in ilk altı ayında yüzde 10.2 artmıştır ve bu artışın yarısı Mayıs-Haziran'da gerçekleşmiştir. Bu iki aya ait ödemeler dengesi istatistikleri henüz yayımlanmamıştır. Yayımlandığında büyük bir olasılıkla yabancı sermaye hareketlerinin gerilemekte olduğunu gözleyeceğiz. Bunun bir belirtisi, Haziran'da rezerv artışlarının durmuş olmasıdır.

- Son olarak önümüzdeki süreçte Türkiye'yi ekonomik olarak nasıl bir gelecek bekliyor, ve çözüm için sizce neler yapılmalı?

Nisan sonrasında dış kaynak girişlerindeki bir yavaşlamanın gündeme girmiş olduğu anlaşılıyor. Son yıllarda Türkiye ekonomisini durgunlaşmaya sürükleyen ana belirleyici budur. Bu etkenin başlatacağı bir durgunlaşmayı, hükümetin er veya geç kalkışacağı kemer sıkma politikalarının yansımaları da izleyecektir. Dolayısıyla, 2011'in Nisan-Aralık aylarında gerçekleşecek olan büyüme hızının bir hayli düşeceği öngörülebilir. Ekonominin büyüme-daralma sarkaçlarını belirleyen dış kaynak hareketlerine bağımlılığını; belli büyüme oranlarında gerçekleşen cari açık oranının zaman içinde artmasına yol açan bozulmayı mercek altına almayan politika önlemleri palyatif kalırlar. 1998-2010 döneminde dört küçülme yılı yaşamış olan bir ekonominin istikrarlı, sağlıklı bir gelişim biçimi sürdürdüğü ileri sürülemez.